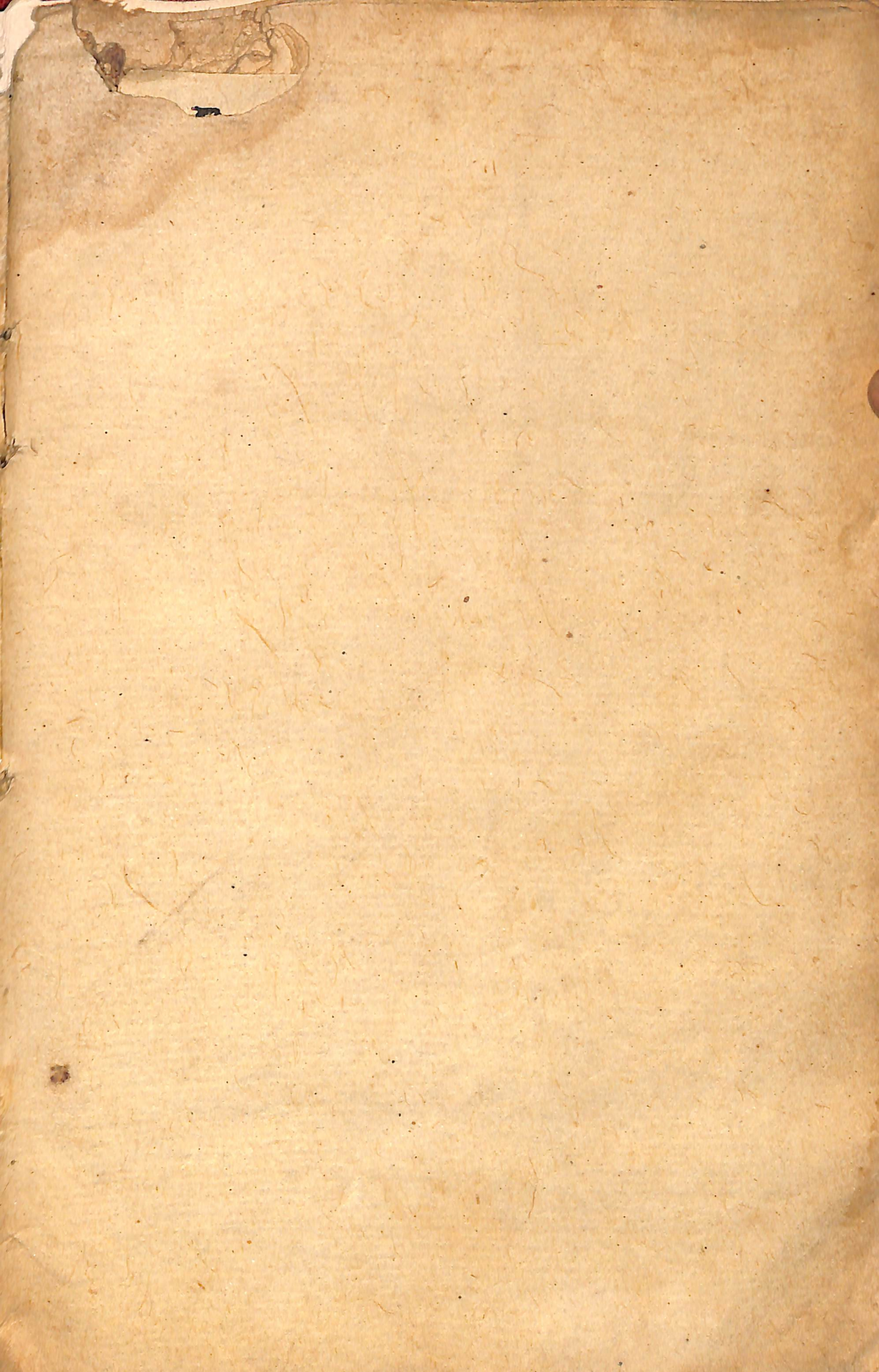
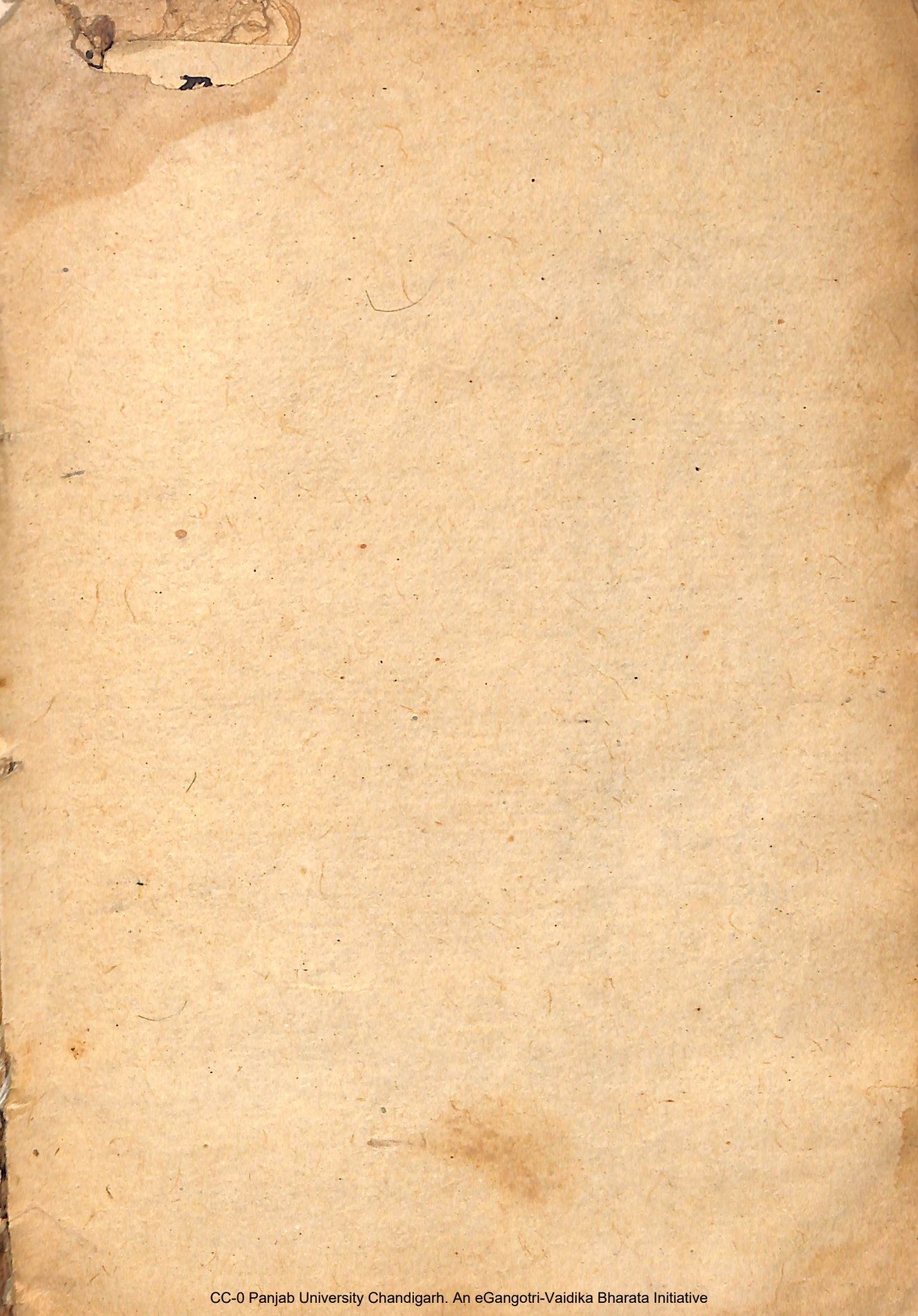

849

CC-0 Panjab University Chandigarh. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

१ प्रेम

येनैवैकादशोहिप्रातरुधायसर्वोपायनानिगृहीत्वानदितडा
गंगागत्वास्नात्वाशुद्धवासांप्रयत्तमनांकर्मारंभेन अथानुक्रम
एकाआदौस्वरूपयनंशुभंनिगादितंन्यासंपुनःकारयेत्कुर्या
दैग्रहशांतिकंशुभकरंपुजांततोमातृकंश्राद्धंचामुदयंततोद्वि
जवरान्संपुत्र्यदैवंविधिसर्वंचैवसमाप्यमज्जुनमथोकुर्या
त्तथाप्राध्यातःश्राद्धंवैघटीकंततो नवकश्राद्धंप्रकुर्यात्कृती
प्रेतानांजननीचपुत्रविधिवत्तदत्वाहिरण्यंततःशक्त्यावैनिज
यानिजंगुस्मथोसंपुत्र्यदैवंहरीस्मत्वापर्याकदानंवहुऽण
सहितंब्राह्मणायप्रदद्यात् न्यासंवत्सस्यवत्स्यानिगमनिगादि
तंवेदमंत्रैर्विवाहंकुर्यादुत्सर्प्यधेदैरुषभरुषतरीस्त्रुधेनुंप्रद
द्यात् श्राद्धंचैकादशाहतदण्डदष्टदृष्ट १६ कारयेत्पिंडुकान्वैकृत्वा

वर्षस्य कार्यं ३६. निजग्रहमखिलैर्विंधवैः संविशेत जायप्रयोगः तत्र
यजमानः सुप्रक्षालितपाणिपादः स्वाचान्तः संकर्म स्नानमागत्य यज्ञी
यवृक्षे होतुं दूवासने प्रागग्रान्दुग्गग्रान्दुवहनकुशान्दुत्वाततो
पविश्य प्रेतपुत्राणां दिहेता वृक्षाप्रेतपुत्रादिः स्तुतकनिवृत्य धूपं पंच
गव्यं प्राशनं विधाय पंचगव्यमंत्राणि जायत्याग्राह्यगोमूत्रं गंधद्व
रेति गोमयं ज्ञाप्यायस्वेति चक्षीरं दधि काएवोती वै दधिते ज्ञो
सीं शुक्रमित्याज्यं देवस्यत्वाकुशोदकं मधुवाता ऋचत्रीणि एवं कु
र्वात् प्रयत्नतः ब्राह्मणः प्राशयेद्गव्यं चक्षीयः शिरसा लभेत् वैश्य
स्य प्रोक्षयेद्गात्रं श्रोत्रं श्रुत्रं विलोकयेत् एवं शुक्रो भूत्वा नवग्रह
शांतिविधाय कर्मारंभेत् प्रथमं घटं श्राद्धं कुर्यात् ततः कर्त्ता यस
व्यो भूत्वा दशघटं श्राद्धं कुर्यात् तच्चैकोद्विष्टविधाने कार्यं एकं प्रे
तमुदिश्यात् क्रियमाणमेकोद्विष्टं शुक्रगोत्रस्या शुक्रप्रेतस्य प्रे

तत्त्वाविमुक्तये त्रीयमाणे कर्मणि एभिश्च दत्तात्तत्पुंजीफलै
 व्रीहणत्वामहं व्रणे व्रतो स्मीति प्रतिवचनं ॥ पादप्रज्ञातुनं
 तिलकंकुर्यात् ततः कुशमयव्रह्माणे अर्घ्यादिदेयं अमकगोत्र
 स्य मुकप्रेतस्य प्रेतत्वविमुक्तये अमीललोकावा ~~स्ये~~ दश
 घटश्राद्धांतर्गतप्रथमघटश्राद्धनिमित्त एष पादाद्यो मद्दत्त
 सवोपतिस्ततां एवं प्रत्यवने जनं आसनपिंडु दत्त्वा पुष्यधूपम
 ध्वा ~~ए~~ स्त्रो सीरचं दनभंगराजनैवेद्युदक्षिणावा सोभिरभ्यर्च ॥ अ
 द्या अमकगोत्रा मुकप्रेत एतानि दक्षिणापका नृवासां सिमदत्ता
 नितवोपतिस्तु, एवं प्रतीपिंडे कुर्यात् ॥ ततो ऽदिद्रग्रहणं पि
 तरंध्यात्वा विष्णुस्मरेत् ॥ ततो विसर्जयेत् ॥ अथ नवकश्राद्धं
 शां चिन्मते ॥ विषमदिनेषु सर्वेषामभ्यंगस्मानं नवकश्राद्धा
 भवन्ति प्रथमेहि तृतीये ह्यपंचमेषु प्रमेपिवा नवमेकादशे च

वनवश्रादान्यनुक्रमात् आद्वंतयोर्वर्णयोश्चादित्याहुर्मनीषिणः
 अथप्रयोगः अद्यामुकगोत्रस्यामुकप्रेतस्यप्रेतत्वाविमुक्तिकाम
 प्रथमं नवकश्राद्धमहं करिष्ये तत्रभवान्मयानिमंत्रित इति ततः सं
 ज्यपादार्घ्यं दद्यात् ॥ अमुकगोत्रामुकप्रेत एष ते पादार्घ्यामया दीर्येतेतः
 वोपतिष्ठतां कर्मपात्रं कृत्वा आपहताः सूर्यादिना तिलैर्दिग्बंधनं
 विधाय ततः कुशासनं ॥ अद्यामुकगोत्रस्यामुकप्रेतस्य नवकश्राद्धे ए
 तत्कुशासनं महत्तंतवोपतिष्ठतां ततो हस्तार्घ्यदानं यादिव्या आप
 इत्यादिना अर्घ्यमाभ्यर्च्य अमुकगोत्रामुकप्रेत एष हस्तार्घ्यं स्तवोपति
 स्थितां ततो गंधादिनां अमुकगोत्रामुकप्रेत एतान्यनुलेपनपृष्य
 धपादिपतां कुलयज्ञोपवीतवासांसि महत्तानि तवोपतिष्ठतां मत्तत्र
 आचम्य ततो नृपं परिवेष्ट्य प्रोह्य पात्रान् भृशं गच्छावगाहनीति न वि
 करणं विधाय उत्सृजेत् अमुकगोत्रामुकप्रेत एतदनुंसोपस्कारं
 ब्राह्मणभोजनं तपि पयंतं महत्तंतवोपतिष्ठतामिति ब्राह्मणः स्व

यं जलं पिवेत् ॥ तत उत्तरमायो सायं स्वयं पिवेत् ॥ ततोऽथोद्योक्त्या
 दीनावेदीका प्रोक्ष्य ए रेखा वने जनं दद्यात् ॥ अमुकगोत्रा मृकप्रे
 त एतत्तेऽन्नमुपतिष्ठन्मीति अमुकगोत्रा मृकप्रेत एतत्पिंडे
 प्रेत्य वने जनं मृदुं बतवोपतिष्ठतामिति ॥ एतस्मिन् सीरचंदनधूप
 दीपदिभिरभ्यर्च्य अद्यामृकगोत्रस्यामृकप्रेतस्य कृत्वा मृकगोत्रा
 मृकप्रेतजवने निह्वमृदुं तवोपतिष्ठतामिति ततो दर्भातिलानां
 स्तीर्ष्य पीडं दद्यात् ॥ तैत्तिरीयवक्त्राद्भुक्तकर्मणः प्रातिष्ठासिद्धिं रज
 तं चंद्रदेवतं अमुकगोत्रायामृकशर्मणो ब्राह्मणाय तु ज्यमहं संप्रददे
 इतीति ततः पिंडो स्थापनं न घृणं अभिरम्यतामितीति ॥ विसर्जनं ततः पा
 कशेषे पक्वमांवाश्राद्धभोजे दद्यात् ॥ तदभावे सर्वमंभसि निहि
 तं ॥ इति नवकश्राद्धविधिः ॥ अथ प्यादानविधिः ॥ ततः सप्यां स
 दाय सारदा रुज्यं पीदुं दंतपत्रचितारम्यां हेमपीठैरलंकृतां हं
 सत्स्नीं प्रतिष्ठां शुभशीर्षोपधानकां प्रक्षोदनपटीयुतां गंध

धूपदिवासीतां तस्यां संस्थापयेद्द्वैमहरी लक्ष्मी सभक्तिं तद्यजप
 ती च कलसंतत्रैव विनिवेदयेत् ॥ तां वृक्षं कुंकुमं हौद्रकं पुरा गुरुचं ॥
 दत्तेः दीपकोपान होद्वत्र चामरासनभाजनं पार्श्वे सुस्थापयेत् श
 त्पासप्रधान्या निचैव हि ॥ शय्यां त्वं विधां कृत्वा ब्राह्मणाय निवेदयेत्
 सपत्नीकाय संपुज्य स्वर्गलोकसुखवासिना ततो ध्यात्वा प्रदातव्यः
 द्वि पंचरत्नफलाब्धितैः जनिमंत्रं एणं द्या शौचांत द्वितीये हि ज्ञमकगो
 त्रस्य भुक् प्रेतस्य प्रेतत्वा विभुक्तये अभिषेकलोका वास्ये एभिः पुण्या
 द्विततां वृक्षपुंगीफलदक्षिणा वा सोमिः ब्राह्मणत्वा महं व्रणे व्रतो
 प्रती स्मीती वैचनं ॥ ततः पादा ध्यात्वा तिलवां दत्वा शय्यां ब्राह्मणाय दद्या
 त् ॥ संकल्प्यः ज्ञा द्या शौचांत द्वितीये हि ज्ञमकगो त्रस्या भुक् प्रेत
 स्य ॥ अभिषेकलोका वास्ये पूर्वकाय स्वर्गलोक प्राप्ती कामो ह्यभि
 मां शय्यां सोपस्करणी फलवत्सत्वा तां मुक्ता तां दैवत्यां ब्राह्म
 णाय तुभ्य महं संप्रद दे ब्राह्मणः स्वस्ती त्युक्ता शय्यां सद्यः शेर ॥ ज्ञा द्या

कृतैतत्सोपस्करणं शय्यादानप्रतिष्ठासिद्धार्थमिमांहरण्यम
 निदेवतममुकगोत्राया मुकशर्मणे ब्राह्मणाय तु न्यमहं संप्र
 ददे ॥ यथा ह्यसत्त्वादियाह्नीं प्रमूण्याह्नीं रसागरे शय्याममा
 ध्या प्रमूण्यास्तुभयजन्मानि जन्मतीदृक्त्वेवंतल्लममलं जन्माप्यत्र
 विसर्जयेत्तपुंरंदरगतं सर्वस्वार्थपुत्रान्नपेतथा उपतीष्टे सुखं
 जंतो शय्यादानप्रभावतः पिदुयंति न तं याम्यां पुरुषाभीषणान
 ननाः न द्युर्मेन च शीतेन न वाध्याः सनरः क्वचित् ॥ शय्यादान
 प्रभावेन प्रेतो मुच्येत वंधनात् ॥ अतीपापसमायुक्तः स्वर्गलोके स
 गच्छतीति विमानवरमारुहः सेव्यमानो स रोगैः आहतसंभ्रवं यावत्
 तिष्ठतां तं कवर्जितः ॥ अथ कांचन पुरुषं दानं ॥ ततो यजमानः यथा
 शक्तिं घटीत कांचन पुरुषं मानीय नानागंधैः स्नापयित्वा गंधनैवेद
 दिभिः ॥ संपूज्य वस्त्रादिभिरलंकृत्य ब्राह्मणं वृणुयात् ॥ कुशतिलान्य
 दात् ॥ अद्या शौचांतद्विधिं ये हि अमुकगोत्रस्यामुकप्रेतस्य प्रेतत्ववि

मृतये स्वर्गप्राप्तीकामः इदं फलवत्समन्वितं कांचनपुष्पं विष्णुदेव
 तं ॥ कलशसमन्वितं लक्ष्मीसाहितं अमुकगोत्राय अमुकशर्मणो ब्राह्म
 णाय ॥ दक्षिणां तुभ्यमहं संप्रददे ॥ अथ द्विजदंपतीपूजनं ॥ ततः आच
 म्य ॥ कुशतिलजलान्यादाय ॥ अद्या शोचांत द्वितीये ह्री ॥ अमुकगोत्र
 स्याममुकप्रेतस्य प्रेतत्वविमुक्तये स्वर्गप्राप्तीकामो द्विजदंपतीपूजनं
 महं करिष्ये ॥ इति संकल्प्यः द्विजदंपतीपूजयेत् ॥ तत्र क्रमः इत्यनुले
 पनां द्विजदंपतीभ्यां नमः ॥ इत्युभयोः प्रादयो पूजां कुर्यात् ॥ ततः पुष्पजला
 भ्यां नमः इतीदं दद्यात् ॥ नात्र संकल्प्यः ॥ पूजयेद्विजदंपतीवचना
 त् ॥ फलवत्सामरणपुष्पमालातां कूलनैवेद्या दक्षिणाः भीसंपूज्य प्रदक्षि
 णां कुर्यात् ॥ तत्रैव यथासंभवं अश्वरथादिदेयं ॥ वृषोत्सर्गे प्रिसय्यादा
 नं वदति ॥ अथ वृषोत्सर्गः ॥ तत्पुण्यदेशे विधीयते ॥ गंगायां भास्करे
 त्रे स्थाने वै लोकपूजिते गोष्ठे चैव मत्स्यनद्यां वृषोत्सर्गं विधीयते नदी
 ग कुले वा गोष्ठे स्तुत्वा वाचतुष्पथे वृषोत्सर्गं प्रकुर्वीत यातनानाव

शनंतप्याकाम्यवृषोत्सर्गकालमाहकातिव्यामयनेचैवफाल्गुनामष्ट
 काश्रुच॥आषाढ्यांविष्णुवेचैवपौष्णेअश्वयुगम्यचस्वर्भानुनाचोपस्य
 षे॥आदित्येचंद्रमस्यापिसप्तावरान्सप्तपरान्॥उत्पलस्तारयेद्व
 षः॥इत्यादिस्मृत्यंतरोक्तः॥अथरूपंभः॥उन्नतस्कंधककुदोरक्तलो
 ठलभृक्षणः॥महाविकंटितस्कंधोवैदूर्यमणिलोचनः॥प्रवालगर्भ
 मृगाग्रःसुदीर्घः३ज्ज्वालाधीनवाहदेशसंरथैस्तुतीक्ष्णगैर्दशनैः
 शूमैःवल्लुकाख्यश्रमोक्षव्यस्तथावयर्णश्चताम्यकःकापिलोरुषभः
 श्रेष्ठोरुषभस्यप्रशस्यते॥श्वेतोरक्तश्चकृष्णश्चगोरपांडुलएवचप्रथ
 कर्णेमहास्कंधःसस्मरोमश्चयोभवेत्॥रक्ताक्षकपिलोद्यश्चरक्तश्रं
 गलोभवेत्॥श्वेतोदरःकृष्णपट्टोव्रात्मणस्यप्रशस्यतेसिन्धवर्ण
 नरत्तेनक्षत्रियस्यप्रशस्यतेकांचनाभस्तुवैपयस्यकृष्णःशूद्रस्यशस्य
 ते॥यस्यप्रागाद्यतेमृंगेसुमुखवात्सुमुखवस्तथासर्वेप्रामेववर्णानां
 चक्षुर्वीर्यसाधकःमार्जारपादःकापिलोधान्यःकपिलपीगलःश्वेतो
 मार्जारपादश्चधन्योमणिनिभेक्षणःकरटःपिंगलश्चैवश्वेतपादतल
 लश्चाकपिंजलनिभोधन्यस्तथातितरसंनिभःप्राक्कणिभृत्स्वेतस्तुमुख

पुच्छेचपांडुरः नादीमुषसंविज्ञेयोरक्तवर्णविशेषकः स्वेतंचजठरं यस्य ।
 भवेत् ॥ पुच्छंचगोपतेः वृषभः सप्तमुद्राख्यः सततः कुलवर्द्धनः मालिका,
 पुष्यवर्णस्तुधन्यो भवतीपुंठावः कमलैर्मंडुलैः तस्मापिचित्रो भवति
 मुक्तिदः त्रैतशीपुष्यवर्णस्तुतथाधन्यतरः स्मृतः मृमौकर्वितिलांगुलं
 तथाचस्थूलवालाधिः पुरस्तादुन्नतोनीलः श्रेयान्सकृषभः स्मृतः रक्ता
 श्रंगाग्रनयनः श्वेतवर्णो भवेद्यदिशकैः प्रवालसदृशैः नासीधन्यतर
 रस्ततः एतेधौर्याप्रयत्नेन न नोक्तव्या दिवा वृषः धारिताय दिवामुक्ता
 धनधान्यविवर्द्धनाः चरणानि मुखं पुच्छं यस्य श्वेतानि गोपतेः नाक्षार
 सस्तुवर्णश्चालीलमित्येव निर्दिशेत् ॥ रोहितो यश्च वरेण मुखे
 पुच्छेचपांडुरः श्वेतश्चक्षुर्विघाणेष्णुसनि लो वृषभस्तथा एवं वृष
 लक्षणसंयुतंचगुह्यतीमयं क्रीतमथापिराजन् ॥ मुक्तानशोचे
 न्मरणं माहात्मा मोक्षो मतीवाहमतोभिधास्ये जायवर्जी वृषः कृष्ण
 ताल्वोष्ठौ दशनास्त्वश्रुंगशफाश्च येऽशक्तदंता हृस्वाश्च व्या
 प्रभस्मानिभाश्च ये ॥ ध्वान्नाग्रध्रुसवर्णश्च तथा मृषणसंनिभाः कुठाः

६ काणा अघं जा अकेकराहातथैवचअत्यंतश्चेतपादा अउद्गातन
 यना स्तथानैतेरुत्ता प्रयोक्तव्या न च धार्यांतथाग्रहेरुपदेयाव
 वात्सर्गेरुत्ता भा अत्रिहायनाः तथाचपद्मपुराणेतरुणोरुत्तसं
 पन्नोस्वदत्तोद्विदतोपिवास्थूलो रुद्धि समाधुक्तो रुद्ररूपाज्यः सव
 त्सकः ॥ वत्सयोतिरुत्तापिन्यो व्यंगा सुशीलारोगिणः जीवद्वत्सा दुहि
 तरोगिगधवर्णः ॥ रुद्रगधत्तरा सुशीलास्ता मोक्षास्तु जिह्वाः सर्व
 नृत्तनसंयुताग्रात्याः पादौ वत्सीकानां तथा संख्याघोऽशैवनिगद्य
 द्युते ॥ अष्टौ च तस्मै एकावा इति प्राहुः पुरा वीदः एकया वत्सतर्धस्तथा अ
 लंकृत्यै नं युवानं पतिं वोददामि इति मंत्रेण वज्रवचनात् ॥ अतश्च तस्मै
 एवेति युक्तं यत्र स्वैरुत्तसर्गो यतस्ता आलंकृता निवृत्तिं प्रेतानि
 मिते ॥ एकादशा हे क्रियमाणे रुद्रोत्सर्गे मातस्या पनपूजनाभ्य
 दयश्च द्रानि स्युः इती प्रदीपकारप्रभृतयः ॥ पदा तु स्वर्गलोकफ
 त ॥ वा प्राये कर्म तदा कार्तिका द्वादश्यां रुद्रोत्सर्गः यंतैः क्रियते तदा
 तपूजा पर्वकामाभ्युदयिकं श्राद्धं भवति एकादशा हे प्रेतस्य प
 नोत्सर्ग्यते रुद्रः प्रेतत्वं ह्युत्थिरंतस्य

दत्तः श्राद्ध शतैरापि एकादशाहे प्रेतस्य यस्य चोत्सृज्यते वृषः यातनान
 रकस्यास्य नोयमंते कदाचन तेनापिता वत्स्नी एणमपि वृषोत्सर्गः स्य
 त्॥ यतः जावन्ति रोमकृपाणि वृषभस्य भवंति हि गवांचैव तुरो भ्राणित
 वानि क्षिन्ति वै पुनः तावत्कोठि सहस्राणि रुद्रलोके महीयते वृत्सृष्टो
 वृषो भोयस्मिन् प्रिवत्सस्मिन् जलासये ॥ जलाशयः स शकत्पापि
 तत्सस्योपाति वृषी शृंगेनोद्धिखते भृङ्गिभिर्धत्ररुचनदर्पितः पित
 णामन्नपानं यत् प्रभृतमपि तिष्ठति ॥ अथ वृषोत्सर्गारंभः स्वयं सुस्ना
 तः सुप्रक्षालितपाणिपादः ॥ स्वसिवाचनादिकर्मविधाय प्रहंगरु
 द्राध्यायं वाजपित्वा शुद्धात्मा स्यान्न त्रोपविष्य कुशान् धत्वा
 आद्यो हेत्यादि देशकालस्मरणं विधाय प्रमुक्ता गोजस्या मुक्ताप्रे
 तस्य प्रेतत्वं विभुक्तये मोक्षकामः सोपकरणं वत्सतरी चतुष्टयस
 हितं वृषोत्सर्गं महं करिष्ये इति संकल्पं कुर्यात् ॥ अथ कर्त्तव्यवृषो
 त्सर्गहोमाणीः दिक्कर्मणी प्राप्नुवन्तोपवी सं ब्राह्मणे वृषकृचंदनय
 वृक्षोपवीतवासः फलतां वृक्षादिभिर्होतृत्वेन भयानि मंत्रितः इती

होतारं वृणुयात् ॥ तथैव ज्ञास्मिन् वृषोत्सर्गकर्मणी कृताकृतवेत्ता
 ए ह्येवेन ब्रह्मत्वेन भवान् ॥ मया निमंत्रितः इतीव्र आणं वृणुयात्
 ततः पंचभू संस्कारान् ॥ कृत्वा ऽग्निं मुपसमाधाय स्वधाकारं वृषो
 त्सर्गाद्याग्निं संस्थाप्य ॥ अग्नोः पाश्चिमतो होतरासनम् ॥ उत्तरतो
 वृष्णासने दक्षीणतो यजमानासने स्थापयेत् ॥ एवमासनादिपरि
 कल्प्य कुशं डिकं कृत्वा स्वयमासनमुपविश्य कर्म कुर्यात् ॥ आदौ रु
 द्रकलशस्थापनं ॥ नमस्तो रुद्र इत्यादि ऋषिभिः घोडु शाभिः जायमात्र
 पुजनं कानीकरात् नमः शिवाय भीमराज च भयोत्कटासं हारणी दुराधर्षा
 सप्रेता प्रेतमातर अन्ध्या तभी माह्नी लोहिताह्नी च रौद्राह्नी प्रेतवा ॥
 सिनी भीमान्द्राकुमारी च सप्रेता प्रेतमातरः कपानश्चेतीमं ॥
 ॐ त्रेण भीमाह्नी आगच्छ ह्यमाभौ मद्रति नोहिताहि आगच्छ ह्यमा
 भौमा अंतरिक्षा वृहतो दिव्याः श्रवणाः वैद्युताः सिध्मस्तारिका
 रुद्रासं सृज्य द्रुति रुद्राह्नी आगच्छ ॐ रुद्रासं सृज्य पृथिवी
 भूमिं च ज्योतीषा सहस्रजातं जातवेदसमप त्मायत्वा सधं स
 जाभ्यः मही द्यौमं त्रेण प्रेतवासनि आगच्छ मही द्यौ पृथिवी च नद

८ इमं यत्तु मिमहितां प्रपिता नो भरीमहि उग्रश्च मेती भीमा जगद्
 उग्रश्च भीमश्च ध्वं तश्च ध्वनिश्च साहसहाश्चाभिवाजगुयाव
 भ्रवः सैम्याश्चेतायद्याजविज्ञाता आदित्यै स्वरूपा धात्रेव सतर्था
 देवानां पत्नीभ्यः दीरो हितो धूमरो हितस्तो सौम्यवभृष्टकव
 भृष्टो सो वारुणा शिति रंध्रोऽन्यतः शिती रंध्रः सप्रंत शिति रंध्रा सोसा
 त्रिकाः शितिवाड्डरन्यतः ॥ शीतीवाड्डः सप्रंत शीतीवाड्डस्तो वाहं स्यात्यः
 पृथ्वी हृद्रपृथ्वी स्थूल पृथ्वी स्तामैत्रावरुणः ततो गंधर्वादि
 भिः पुजनं कुर्यात् ततो रुद्राणां दीमरं प्रद्वमपसयेन कुर्यात् तवे
 दिवां क्रत्वा कुं प्रां डीका करणम् ॥ ततो मृगमयपात्रमानीय पिष्टा
 दिनामधो सेतुं कृत्वा एकदे शे जमपरास्मिन् दीरं कुर्यात् तत्र क
 मः दक्षिणे जवचूर्णं दत्वा उत्तरे दुग्धं तंदुलाः ततो वत्सस्यं कंकु
 र्यात् ॥ वामे च कंदर्पे त्रिप्रुलं ॥ अष्टांगुलं भवेच्चक्रं ८ त्रिप्रु
 लं द्वादशांगुलं १२ द्वापरुद्रायेति चक्रं रुद्रासं स्रग्यमिति त्रिप्रु
 लं रुद्रासं स्रग्यपचवीरुहयोतिसमीधीरेतेषां भानुरजस्रस्रजं

देवेष्वरोचते द्रुमास्तथापि मानस्तोकेन समीपमानयेत् ॥ ततो रुद्र-
 कलशोदकेन स्वस्वत्सतरीस्नापयेत् ॥ स्नानमंत्रं प्रभाषं नैमिषं
 चैव मार्कंडेयुः प्रकरं गायं कुरुते त्रं प्रभाषं च माद्रुकरिणं पृथुदकं
 सान्निग्राभं च गोकर्णं पाठयेद्वा स्नानं नृत्तं च द्रुमं मेदति चत्वारं पुरु-
 षस्तंतं तथैव च द्रुमं मेती ॥ अजवेदं ज्ञापां ये तु ययुस्तथा प्रतिमित्रा
 यच सामः स्यात् स्नापयेद्दत्तवत्सके शन्नो देवी रमीष्टयेति मंत्रेण
 च तस्य भिर्वा स्नापयेत् ॥ सन्तीतेति मधुपर्कं वृषस्य दक्षिणकर्णे प-
 ठेत् ॥ लोहदंष्टिका कनकपत्रं नुपुरवस्त्रमाभ्याभिरंलंकृत्य द्रुमं मंत्रं
 पठेत् ॥ वृषो हि भगवान् ॥ धर्मश्चतुष्पादः प्रकीर्ततः ब्रह्मोऽस्मीत्याम-
 हं भक्त्या समारुह्य तु सर्वतः गोपितं नैव गोपालः त्रिशूली नैव शं-
 करः चक्रायुधो न सोऽस्म्युः प्रेतमोक्षप्रदो भव ॥ इति संकन्या त्रवद्व्यमा-
 एन्यासं केचिदिच्छंती ॥ अथ वृषभन्यासः ॥ इष्टेत्वा विन्यसेन्ममर्द्धि-
 ललाटे गोगोमूधुषणे विभ्रादिति न्यसन्नेत्रे प्राणदा इति नासिके
 अवंतं तथमखेन्यस्य नीलग्रीवेति कंठके समिधाग्निन्यसेन्निहे करि

भ्यो हृदिविन्यसेरनाभिर्मन्त्रेण न्यसेन्नाभौ च मध्यके समस्ता
 विन्यसेत्पृष्ठौ जगन्निर्मन्त्रेण विन्यसेत्तथ्ये मां चैव नांगूले पृष्ठीर्म
 चैव उरुवा उदृत्यं जंघ यगले माहिर्न मा च पादके रत्नो ध्ये सुखुरे न्य
 स्य चतुष्टये वेदमंत्रकैः पुंजतीत्यनुवाकेन सर्वसर्वगात्रेषु विन्यसेत्
 नमः अथ वत्सरीन्यासः जगन्मीने न्यसेद्विं ललाटे व्रह्मणस्य ते एकान्नर
 मुखे न्यस्य पृष्ठावाह्ये च दक्षिणेऽपि ॥ त्रौ नवं वामबाह्ये च सवो
 वामकुक्षिके एदृते दक्षिणे कुक्षे ये वा स्वं धके न्यसेत् ॥ भगप्रणेभ
 गं न्यस्य नमोस्तु सर्पे पुच्छे के अवघो विन्यसेत्सृष्टिः वाचं ते वि
 न्यसेन्नाभिं धमः पृथिव्यास्तन्यं न्यसेत् ॥ पूर्णद्वीतीमंत्रेण स
 र्वींगो विन्यसेत् ॥ शिल्या वैष्णवानुवाकेन वत्सीदद्यादलं कृतं रो
 हितो धूममंत्रेण कंकरां च प्रदापयेत् जगाम रणैर्वत्सतरीमलं कृ
 त्य ॥ संकल्य साहिता पूजा कुर्यात् ॥ हृषभ वत्सतरी पुच्छं ग्राहीत्वा
 शारवोच्चारं कुर्यात् ॥ वृषपुत्रो वशिष्ठस्य जात्रिरस्य पिता माहा
 प्रापितामहस्तथा व्यासो वृषमाधत्स्व वत्सके अथ वत्सी दुहिता

गोतमस्यासीत्यौत्रीचैव॥ गोतथाप्रपौत्रीचसमद्रस्यवत्सीद
 द्याच्यतेरुषअथकोदात्कस्मायादात्तमंत्रेणवत्सवत्सतरीस
 मीपेहोमंकुर्यात्॥ अथवत्सोदेवताभिधानंकरोतिइहरतिइ
 हधत्तिमिहस्वधत्तिउपसृजतवरुणिमातरंरायस्योषंप्रजा
 पतिमिंद्रमार्गिसोममाज्येनाहंपत्येवत्स्यादेवताभिधानंक
 रोतिआग्निंरुद्रंसर्वंपशुपतिंउग्रंभीमंभवंमाहादेवंवसनंवरु
 णमहंयत्येअथवत्सीरुषभौदेवताभिधानंकरोतीपृथ्मंपृथा
 चतुर्भ्यंवयंयज्ञानेआग्निस्विष्टकृतंस्थालीपाकेनवयंयत्याव
 हेवत्सोदेवताभिधानंकरोतिआग्निंवापुंसर्ष्यमार्गिवरुणमग्निं
 सवितांरविंस्त्र्यंविश्वान्देवान्मरुतःस्वर्कान्वरुणमादित्यप्रजा
 पतिमाज्येनहंपत्येअथवत्सोदेवताभिधानंकुर्वन्तिमरुतो
 एनरस्यमिंद्रमग्निंतिनेर्वयंयत्यामहेइतिदेवताभिनंकृत्वाहो
 मंकुर्यात्॥ पर्ष्युवत्तएंगतेसुसामिद्वेगौआज्येनजुहोतीइहरति
 स्वाहाइदमग्नेयेइहधत्तिस्वाहाइदमग्नेयेवत्सजन्वरुण॥

ॐ मात्रेवरुणो मात्रं दधत् ॥ स्वाहा इदमग्नये रायस्योन्नमस्मासु
 दीधयत् स्वाहा इदमग्नये नमः प्रजापतये स्वाहा इदमग्नये
 तये इन्द्राय स्वाहा इदमिन्द्राय अग्नये स्वाहा इदमग्नये सोमाय स्वा
 हा इदं सोमाय ततः प्रजापसेनत्राग्नये स्वाहा इदमग्नये रु
 द्राय स्वाहा इदं रुद्राय सर्वाय स्वाहा इदं सर्वाय प्रभुपतये स्वाहा
 इदं प्रभुपतये उग्राय स्वाहा इदमुग्राय शानं स्वाहा इदमशान
 ये भवाय स्वाहा इदं भवाय महादेवाय स्वाहा इदं महादेवाय शान्ता
 य स्वाहा इदमीशानाय ततः पिष्टेन होमः पृष्ठागा अग्नये तु न
 पृष्ठा रत्न त्वर्चिषः पृष्ठा वाजा सुनो तु नः स्वाहा इदं पृष्ठे पाप
 सपिष्ट च रुभ्या भुजरा ददायं अग्नये विष्ट कृते स्वाहा इदमग्न
 ये विष्ट कृते कृते ॐ ॥ स्वाहा इदमग्नये ॥ ॐ भुवः स्वाहा इदं वाय
 वे ॐ स्वः स्वाहा इदं सूर्याय ॐ त्वन्तो अग्ने इदमग्नीवरुणाभ्यां
 स त्वन्तो इदमग्नीवरुणाभ्यां अथा अग्ने इदमग्नये ये ते शतं इ
 दं वरुणाभ्यां अथ अग्ने इदं वरुणाभ्यां अथा अग्ने इदमग्नये ये ते शतं इ

प्रजापतये जागृयेस्विष्टकृते स्वाहा इदमग्नेये ~~स्विष्ट~~ कृते त्यागः
 सहैव देयः वृषभवत्सतरीपरिक्रमणं कुर्यात् ॥ ज्ञानेन मंत्रेण येनं प
 वानं पतिं वा देदाभितेन कीदुतीश्चरथात्रिपेमानः सूप्रयसुभगाराप
 स्योषणमासिघ्नानमः समुद्रसिंहासो ० २ याव ० ३ उत्यन्न ० धइतीमं
 त्रचतुष्टयेन तीलहोमपूर्वकं वत्सवत्सतरीणां विवाहं कुर्यात् ॥ प
 र्णहृतिं विधाय संश्रवं प्राश्य ब्रह्मणो पर्युपात्रं वरयोर्दक्षिणं दद्या
 त् ॥ ततो वत्सीस्वधापश्चात् वृषभं स्थापयित्वा एकां प्रदक्षिणं द्वि
 तीयां तृतीयां चतुर्थीं कृत्वा ततः पूर्वीं भीमुखस्य वृषभस्य उदरे शुक्ली
 नां वत्सतधरीणां पुष्टान्येकी कृत्य कराभ्यां सति नकुशजलान्यादाय
 तर्पणं कुर्यात् ॥ सद्येन व्रक्षादयस्तृप्यंतां कंठी कृत्वा सनकादयस्तृ
 प्यंतां ॥ आपसद्येन कव्यवाछादयस्तृप्यंतां स्वधापितृभ्यो बंधुभ्यश्चा
 पितृपुत्रेभ्यो मातृपुत्रेभ्यो अथैकेचिद्ये चान्ये पितृवंशजाः गुरुश्च सुरवं
 धूनां ये कुलेषु ससृज्ज्वाये प्रेतभावम्यपन्ना ये चान्ये श्राद्धवर्जिताः वृषे
 त्सर्गेण ते सर्वे लभन्तां तृप्तिमुत्तमां दद्यादनेन मंत्रेण तिलाक्षतपुतंजलं

११ ततः आद्योत्पत्त्या दीदेशकालोऽस्मत्त्वाऽमुकगोजस्यामुकप्रेतस्यप्रेत
 त्वविमुक्तये स्वर्गलोकप्राप्तीकामः सकलदुरितोपशान्तयेऽप्यश्व
 मेधादिमह्ययज्ञफलप्राप्तिकामांभाद्यप्सरोगणसेवितकनक
 त्रयजनैरुपाशोभीहिरण्यमयमणिमयमहाविमानादिस्थितिः
 तुंबरादिगंधर्वागीयमानः शंखदुंदुभीमदंगवाद्युमानसकचंद
 नवनितोपशमितेंद्रादिसुरपूजितमकराकृतमणिहाटकमयसिंहा
 सनस्थितिदिव्यभूषणमुक्ताद्युलंकृतसुवर्णसभ्रतनुकलासनसू
 यमानयवद्वेषभवत्सतरीरोमणितावदिव्यसहस्रवर्धगस्वर्ग
 प्राप्तिकामहेतुप्रतिप्राज्ञलांगूल्यश्रुगाग्रमकावहुकोटिवर्ध
 प्रपितामहादितृप्तिहेतुपत्तिप्रेतोन्नरणहेतुसप्तावरसप्रप
 रपितदेवत्वहेतुसत्यलोकवासकामः इमं वृषभं द्युतं दिभिरं
 कृतमहमुत्सजेदानमंत्रः एनं भुवानंपतीवोददामीतिमंत्रेण उत्स
 जेत्यस्वदुंदंभ्रमयत्तणनिखदधनमयावात्स्यनमयाप्रातव्यं
 ततद्दीर्घकैवचित्क्वचीत्प्रातरुद्रस्ययादेवीमयादत्तामरुद्र

३ एः प्रेतस्योत्तारणार्थाय मम धर्मकरी भव इति मे श्रुत्वा दक्षिणां कृत्वा
 दृशान्यां दिशि वृषभं वत्सत रीचान्न नयेत् ॥ ततो हिरण्यं वा ससः
 दक्षिणां दद्यात् ॥ अद्या शोचांत द्वीतीये हि ॥ अमुकगोत्रस्यामुक
 प्रेतस्य प्रेतत्वं विमुक्तये अक्षय्यं स्वर्गलोकं प्राप्तिं कामनया कृतैस्तत
 वृषोत्सर्गं प्राप्तिं व्यापारिषु शार्धं इदं हिरण्यं मग्नी देवतं ब्राह्मण
 यदा तु महमुत्सृजेत् ततो लोहकरा निभतं किंचित् दद्यात् ॥ इती वृषो
 उत्सर्गः ॥ अथ कपिला रुद्रधेनुदानं यथोक्तं कपिला भावे केवलं मपि
 दद्यात् तत्र क्रमः वरणं वाहनं स्नानं पूजनं च तर्पणं पादार्धं
 दिजसंकल्यो गोदाने च विधिः स्मृतः ॥ अद्या मुकगोत्रा मुकप्रेतो द्वा
 रण्यं रुद्रधेनुदानं निमित्तं त्वामहं ब्रूयते स्मीति प्रतीवचनं त्व
 मग्नेति यत्नं ॥ अथावाहनं आवाहयाम्यहं देवीं सुरभीं लोकमात
 रं पुजां विभुवने देवीं गंधर्वैः किं नरैः सह मनुष्यैर्भोगिभिश्चैव क्षीरा
 धिजननीं पुरा जग्मूस्त्वा विणीं दिव्या सर्वयज्ञप्रवर्तिनीं मम काम
 दुद्याधेनुं भवेज्जन्मनि जन्मनि जग्मूस्त्वा महं धेनुमावाहयेत् ॥ अग्ने

त्वामहं वस्त्रेणोददातु सोमं तत्त्वमसी यं प्राणदातु एतद्धि मायो म
 १२ त्वं वस्त्रेणोददातु अथ स्नानं कृतवतीति मंत्रेण शृंगोदिद्यतस्य
 शीतं वसोः पवित्रेण स्नानं चैव तत्कारयेत् ॥ गंधद्वारेति मंत्रेण गं
 धं चैव प्रदापयेत् ॥ गंधादिनाभ्यर्च्य वस्नानं कारादिकं दत्वा न्या
 संकारयेत् ॥ ३ रस्कंधयत् क्रंदन् ब्रह्मा ब्रह्मशिरस्तथानमस्तोम
 स्तके रुद्रं जाश्रुवर्णं द्वयोर्न्यसेत् ॥ चत्वारि शृंगगो देवो चंद्रमा
 दिव्यलोचने रसनापंचनद्युनवाहमेतीमुजा द्वयंसिंधुकुक्षौ स
 मुद्रत्वा यमः रोदशे क्रपैर्मंत्रैः आयात्वा तीर्थयानयोः इमं मे गंगे
 ति प्रसवे गंधर्वात्वारकुरं नमोस्तु सर्पेभ्यो दिक्षु स्थानदिक्षु सर्व
 देहके गोमधूषणाश्रियं गोमे पवित्रे सर्वमंगला वेदो सिदेव उं
 कारे तं तेषु च प्रजापतीः प्रतिष्ठाप्य ततो धेनुं पुजयित्वा समुद्रतः
 इति न्यासः ॥ अथ तर्पणम् ॥ धेनुमुक्क रे ग्राह्यसलिलं कुश
 दं संयुतं ग्राहीत्वौ वैरं पात्रं तर्पयेत् पितृदेवताः देवा जलास्तथा
 नागश्च गंधवाप्सरसां गणाः वायुधारा जलाधारास्तथैवाकार्ष

गामिनः निराधाराश्च ये जीवा धर्मचारिणः तेषामाप्यायनायेतत्
 दीयते सति नमयाततकं टोत्तरीयं सनकाः सनंदनश्चैव तथैव च सना-
 तनः कापिलश्चासुरश्चैव वोळः पंचशिरवस्तथा ते सर्वे तृप्तिमायां
 तु गोपुच्छोदकतर्पणैः आपसव्यं गोत्रपितृपितामहास्तिलदकं
 नमः अस्मिन्कुलेषु ये जीवा गतिर्येषां न विद्यते ते सर्वे क्रियानोप-
 गता ये च जात्यंधा यंगवस्तथा ते सर्वे जावृत्क्षणेनोपेतत्वं शजाता
 मानुस्तथा वंशभवा मदीयाः वंशद्वये ये च मम प्रसूता मर्त्यास्तथैव
 प्रतिसेवकाश्च मित्राश्चाशिष्याः पशवश्च वृक्षास्तेभ्यः स्वधातो-
 यमहं ददामि अथ प्रादार्घ्यं रुद्रधेनुदाननिमित्तं एष प्रादार्घ्यं सुभ्यं
 नमः गंधादिभिरभ्यर्च्य पूजनं कुर्यात् ॥ अथ संकल्पः अद्य मां कपी-
 लोकां च नशं गीरौ यपरवुरां कांस्यदोहां वसुयुगाद्यन्नाद्यं दंभरण-
 भूषितां ऋगवेदमयीं सर्वतीर्थरुद्राणां मातरां वसुनां दुहितारं आ-
 दित्यानां स्वसारं सर्वदानेष्टतमोत्तमां सर्वदेवमयीं अभिज्ञानसंज्ञा-

१३ कुंकुमाद्यन्तर्गंधैरर्चितां स्तुत्यं देहसमृद्धं वायमद्वा रे महानदी उता
 फ रणार्थधर्मराजप्रीत्यर्थं शास्त्रोक्तं नावाप्यर्थं अमुकगोत्रस्यामक
 प्रेतस्य प्रेतत्वविमुक्तये अभीष्टलोकावाप्तये अमुकगोत्राय अमु
 कशर्मणे ब्राह्मणाय रुषेसर्गदानप्रतिष्ठासिद्धयर्थं इमां रुद्रधेनुं
 उभयमहं संप्रददे दानप्रतिष्ठात्वेन दक्षिणं दद्यात् इरावती तीर्थं
 त्रेणदापयेच्च प्रदिक्षिणं बालह्मीः सर्वभूतेषु याच देवी व्यचास्थि
 ता धेनुं रूपेण सा देवी भवमाप्येव्यपोह नु ॥ इति प्रार्थना इति रुद्रधे
 नु दाम ॥ अपथैकादशाहश्राद्धारंभः तत्रापौचांतद्वितीये हि श्राद्धे
 ममीपरिकल्प्य पंचगव्येनोच्छृण्वन् पालिष्य श्राद्धवेद्यां स पिंडुस्त्री
 द्वारा स्वपंवान् जनभांडैः पक्वमारभेत् ॥ ततः पूर्वादिने ब्राह्मणसं
 भवेत्तदहिनिमंत्रयेत् तथा पौचांतद्वितीये हि अमुकगोत्रस्याम
 कप्रेतस्य एकाहश्राद्धकरणं यमगवन् ब्राह्मण एभि रूपनीयद्र
 व्यतां बूनैस्वामहं निमंत्रये निमंत्रितोऽस्मीति प्रतिवचनं गतोऽसी
 दिव्यलोकां स्तां कृतांतविहीतानथ मनसा वायुरूपेण पिप्पेसाहं

निघो जघेष्ठ जघिष्यामि नो गेनेति ततः आद्वारंभः ॥ इत्तु कुशजला
 न्यादाय पूर्वो वीमिभुखः प्रतिज्ञां कुर्यात् ॥ अमुकगोत्रस्यामुक
 प्रेतस्य अज्ञयस्वर्गलोकगमनकामनया उपनीय द्रव्यै रेकाद ए
 को द्विह आद्वमहं करिष्ये ततः कर्मपात्रपूर्य्यत गृहेन आद्वीय द्रव्या
 णि सिंचित ॥ आपवीत्रः पवित्रो वेति पठित्वा देवताभ्य इति जपेत् ॥
 ततो दिग्बन्धनं विधाय ॥ आसनं दत्वा आद्या शोभां तद्वितीये ह्येहि अ
 मुकगोत्र अमुकप्रेत एतत्कौशोसनं मया दीयते तव्योपनिष्ठां
 ततास्ति न ज्ञानैर्हस्तार्धमापूर्य्य ब्राह्मणपादौ संपूज्य आद्या शोभां
 तद्वितीये ह्येहि पाद अमुकगोत्र अमुकप्रेत एष हस्तार्धमया दीय
 ते वोपनिष्ठां दद्यात् प्रादीनां यद्दानं सिद्धं नि केचित् अद्यामुकगोत्रस्य
 मुकप्रेतस्य रवरतराणि किरणोपहृतयेच्छत्रमिदं उज्जानां गिरसदैव
 न तं ब्राह्मणाय तुभ्यमहं संप्रददे दानं प्रतिष्ठा च अथोपाह्वय दानं आ

२२ द्येहेत्यादीश्रमकगोत्रस्याश्रमकप्रेतस्य तत्पूवात्तु कश्चापि पत्रवनकं
 टकितम्हर्गुसंतर्तु कामदमे उपान ह्ये उत्तानो गिरसदैवते ब्राह्म
 णापदातुमहमस्त्यजेदानप्रतिष्ठादद्यात्ततो गंधादिभिर्व्रीह
 णमर्चयेत् ॥ अद्यापो चान्तद्वितीये हि श्रमकगोत्रस्याश्रमकप्रेतस्य
 इदमर्चनादिकमया दीयते तौ तवोपतिष्ठतां इति द्विऽणकुशजले
 र्दद्यात् ॥ सव्येनाचम्य प्रश्ना विधाय अन्नं ब्राह्मणाय नैवेद्यं संकल्प्य
 येत् ॥ ततस्तिक्तमधुरास्मान्नं जनमस्य मांसेषु तं हस्ताभ्यां परि वि
 ष्य पृथ्वीवीति पाठित्वा निवेदयेत् ॥ अद्यापो चान्तद्वितीये हि श्रमकगो
 त्रस्याश्रमकप्रेतस्य इदमन्नं यथोपस्करसहितं निषिद्धवर्जितं ब्राह्म
 णाय तत्प्रियो गंध उपनीतं उपनेष्य मांसेषु मया दीयते तवोपतिष्ठ
 तां ततो वर्षो यन्नो गयो गये अन्नं च जनयत तैललवणं युतं
 सोदकुं भुं निवेदयेत् ॥ अपरं वा सादीकं च निवेदयेत् ॥ ततो योषानं
 दत्वा यथासुखं जुषस्वे तीजुह्यात् ततो मधुवातास्तृप्ता

ध्यायंजपेत् ॥ ततः कात्यायनः विकरस्तुष्टिप्रश्नश्च शर्म आपविस
 र्जनं ॥ स्वधाचप्रणवोजयंप्रेतश्चाद्वेविसर्जयेत् ॥ स्मृत्यंतरे विकरेण
 विनाकुर्यात्प्रेतश्चाद्वानिषोडशविकरेण विनायत्रतत्रार्थमनुरव
 विर ॥ ततश्चाचम्यतपूःस्य ॥ इति पृष्ठापिंडस्यानंविधापरेखाक
 रणो ल्मुकधारणंविधायासनंदद्यात् ॥ अद्याशेचांतद्वितीयेहिअ
 मुकगोत्रस्यामुकप्रेतस्यप्रेतत्वविभक्तये पूर्वकायज्ञयस्वर्गलोक
 गमनकामनया एतत्कुशासनंमयादीयतेतवोपतिष्ठतां कुशानास्ती
 र्पि पिंडं दद्यात् ॥ अशेचांतद्वितीयेहिअमुकगोत्रस्यामुकप्रेतस्यप्रे
 तत्वविभक्तये पूर्वकायज्ञयस्वर्गलोकगमनकामनया एषः पिंडोम
 मयादीयते ॥ तवोपतिष्ठतां अथप्रत्यवनेजन ॥ जलभाचांतं गंधादि
 भिः पिंडुमचयेत् ॥ अनुलेपनधूपदीप शीतलजनकडणतंतुदानं
 पददानंचप्रत्येकमोडशपिंडे ॥ छत्रोपानहवस्त्राणि मुद्रकाचकमं
 डनं ॥ आसनंभाजनंस्त्रपदंत्वष्टविधंस्मृतंअन्यच्चअशेचांतदि
 तीयेहिअमुकगोत्रअमुकप्रेतएतानिभंगराजोणाचंदनाहृतो

२५ सीरस्त्रस्त्रोपानहवस्त्राणिप्रत्यंगि एदेवतेकमंडलुवरुणा देव
 तं वा सोरुहस्यतिदेवतं मूढीकाकुंडलेभांगि देवाने एतानिषदानि
 त मया दीयंते तवोपतिष्ठतां तोऽक्षयोदकंदद्यात् ॥ अद्या शोचांत द्वीती
 योहि ॥ अमुकगोत्रस्यामुकप्रेतस्य एकादशाहश्राद्धमदत्तंव तवो
 पतिष्ठतां तत उर्जं दद्यात् पिंडुमुत्थापयेत् ॥ ततः शंखचक्रादिपूज
 यित्वासद्येन अपसद्येन पिंडुपात्रां तदपरीनिधाय वसंतादिषट्पु
 नः पूजनं ततो नीवीवीसंस्थसद्येन पूर्वाभिमुखं शुक्लकुशा जलान्य
 दाप्य ॥ दक्षिणां दद्यात् ॥ अद्या शोचांत द्वीतीयेहि अमुकगोत्रस्या
 मुकप्रेतस्य प्रेतत्वाविमक्तयेऽक्षयस्वर्गप्राप्तिकामनया कृतैतत्प्रो
 ष्णश्राद्धां तर्जत एकादशाहश्राद्धदानप्रतिष्ठासिद्ध्यर्थं दक्षिणां त्वे
 न रजितं यथायसद्येन ब्राह्मणं विसर्जयेत् ॥ अभिरम्यतामिति वदे
 त् ॥ पदेयस्तेभिरन्यस्मिन् बहे ॥ अमावास्ययेति वारिधारया ब्राह्म
 णं वेष्टायित्वा ॥ आचम्य स वं भूमिसिद्धयेत् ॥ एकादशाहश्राद्ध

देशो भवति तदुक्तं गुरुपुराणे एकादशाहपिंडेन शुद्धदेहो भवेन्न
 आपद्वादशाहश्राद्धः ॥ अमुकगोत्रामुकप्रेतप्रेतत्वाविमुक्तये अभिषुक्तो
 कावास्यै द्वादशाहश्राद्धमहं करीष्ये वा लणवर्णनं कुपावटं कृत्वा अमुक
 गोत्रामुकप्रेत एतद्दहस्यति देवस्य एतद्दस्रस्रत्रोपानद्दस्रण देवतकमं
 दुलसावित्रदेवतमद्रकाकुंडलासनपाष्यादिसर्वं मद्दत्तं तवोपतिष्ठतु,
 अमुकगोत्रामुकप्रेतजनं साज्यं मैत्रवं मद्दत्तं तवोपतिष्ठतु ॥ ततः
 पिंडुस्थानविधानावने जनासनं दत्वा ॥ अमुकगोत्रामुकप्रेतघोरुणा
 हश्राद्धं तर्गतद्वादशाहश्राद्धे गृहस्थितस्य तु पूये एष पिंडो मया दीय
 ते तवोपतिष्ठतु ॥ पुनरेव नेने जनं ततः उर्णस्त्रोसीरचंदनतुलसीद
 लवर्जितजन्यदलमराभासीधूपघृतदीपतिलतैलप्रक्षालनैवे
 द्यमखवासोभिः संपूज्य संकल्पयेत् ॥ अमुकगोत्रामुकप्रेतद्वादशाह
 श्राद्धे पूजामदत्ता तवोपतिष्ठतु ॥ यददानं दक्षिणदानं द्वादशाहश्रा
 द्धे प्रतिष्ठासिद्धर्थं रजतानिः कृणीदक्षिणामदत्तां तवोपतिष्ठतु

प्रतीपौ हेस्नासंनसंकल्पादीत्पर्ववर॥ द्वादशाहश्राद्धेनगृहस्थित
 २६ एव बुधार्तिस्त प्रोभवति जात एकादशाहं द्वादशाहं प्रेतो भुक्ते दी
 नद्वयं त्रयोदशे हि संप्राप्ते दीयते च महापाथि इत्युक्ते महापाथि
 षोडशपुराणीयाभ्यां सौरीपुरं वरेंद्रभुवनं गंधर्व शाला गंलक्षामं
 क्रौंचं कुरपुरं विवित्रभुवनं वल्हापुरं दुःस्वदं नानाकुंदपुरं सुतप्तभु
 वनं रौद्रं च यो वधिरांशीतां ह्येव हृभीती धर्मभुवनं याम्यपुरं चा
 ग्रतः १॥ अथ प्रथममासीकश्राद्धं ॥ अमुकगोत्रा मृकप्रेतस्य प्रे
 तत्वविमुक्तये प्रथममासिकश्राद्धमहं करिष्ये अथ षोडशश्राद्धां
 तर्गतप्रथममासिकश्राद्धनिमित्तं एषः पादाद्यो मया दीयते त
 वोपतिष्ठतु ॥ गंधादिभिर्पूजयेत् ॥ पिंडासनं विधाय ॥ अद्या शो
 चां तद्वितीये हि ॥ अमुकगोत्रा मृकप्रेतस्य प्रेतत्वविमुक्तये पृ
 र्वकायं स्वर्गलोकं गमनकामनाया ॥ इति या म्यपुरावधि कृत
 चा शांतये एकप्रथममासिकपिंडो मया दीते तवोपतिष्ठतां ततः
 उर्या सुत्रंधी विभिः संपूज्य अद्या मृकगोत्रस्या मृकप्रेतस्य प्रथ

ममासिकश्राद्धन्नपानादिकं॥मदत्तंयाम्यपुरपर्यंतंतवोपतिष्ठ
 तांअष्टिद्रग्रहणं२अथत्रिपक्षकश्राद्धंआदौसंकल्पपादाद्यैदत्वा
 पिंडासनंदद्यात्॥अद्यामुकगोत्रस्यामुकप्रेतस्यषोडशाहश्राद्धं
 तर्गतत्रिपक्षश्राद्धेयाम्यपुरात्सौरिपुरपर्यंतंतद्दत्त्वाशांतयेपिं
 ढोयंमयादिपतेतवोपतिष्ठतां॥ततःकृणोस्त्रादिभिःसंपूज्यअद्या
 मुकगोत्रस्यामुकप्रेतस्यदत्तैतदन्नपानादिकंमदत्तंतवोपतिष्ठतांअ
 द्विद्रग्रहणं३अथद्वितीयश्रांमासिकश्राद्धं॥संकल्पपादाद्यैःपिंडास
 नंअद्यासौरिपुरात्वरेंद्रभुवनपर्यंतंतद्दत्त्वाशांतयेपिंढोयंमया
 दीपतेतवोपतिष्ठतांगंधादिभिःसंपूज्य॥अद्विद्रग्रहणं४अथत्रिमासि
 कःसंकल्पपादाद्यैःपिंडासनःअवनेजनंअद्यामुःतृतीयमासिअ
 द्वेवरेंद्रभुवनात्तुंधर्वनगरपर्यंतंतद्दत्त्वाशांतयेपिंपूजासंकल्पो
 पूर्वतः॥५अथचतुर्थमासिकःसंकल्पपादाद्यैःपिंडासनावनेजनानि
 दत्वाअमुकचतुर्थमासिकेगंधर्वनगरात्शैलागमपुरपर्यंतंतद्द

१७ तृष्ठा शांतये पिंडो. पूजा संकल्पो पूर्ववत् ६ अथ पंचममासीक
 संकल्पपादा धीसनावने जनानि जमु० पंचमासिके शैलाम् गमनग
 रात् ॥ कौंचपुर पर्थितं तु तृष्ठा शांतये पिंडो पूजा संकल्पो पूर्ववत् ७
 नष्ट एमासिकः संकल्पपादा धीसननावने जनं अद्यां नष्ट एमा
 सिके कौंचपुरात् कूरपुर पर्थितं तु तृष्ठा शांतये पिं० पूजा संकल्पो
 पूर्ववत् ८ ॥ अथ षष्ठमासिकः संकल्पपादा धीसनावने जनं अद्यां
 षष्ठमासिके कूरपुरात् ॥ विचित्रभुवन पर्थितं तु तृष्ठा शांतये पिं० पू
 जा संकल्पो ९ ॥ अथ सप्तमासिकः संकल्पपादा धीसनावने जनं अ
 द्यामु० सप्तमासिके विचित्रनगरान्वह्यापदनगर पर्थितं पं० पूजा
 संकल्पो १० ॥ अथाष्टमासिकः संकल्पपादा धीपिंडासनावने जनं
 ग अद्यामु० अष्टमासिके वह्यापदनगरात् दुःखदनरै पर्थितं पू
 जा संकल्पो ११ ॥ अथ नवमासिकः संकल्पपादा धीसनवने जनम् ॥
 अद्या० नवमासिके दुःखदनगरानानाक्रंदपुर पर्थितं पूजा संकल्पो

१२ अथ दशमा मासिकः संकल्पपादाधीसनावने जनं जगद्वा० दशमा मा
 सिकेनाना कंदपुरात्सुतपन्नगरात् रौद्रपुरपर्यंतं० पुजा संकल्पे १३
 अथ एकादशमासिकः संकल्पपादाधीसनावने जनं जगद्वा० एकादश
 मासिके सुतपन्नगरात्॥ रौद्रपुरपर्यंतं० पुजा संकल्पे १४ उनादिकः
 संकल्पपादाधीसनावने जनं॥ जगद्वा० उनादिके रौद्रपुरात्॥ पयोव
 र्चणपुरपर्यंतं० पुजा संकल्पे १५ आदिकः संकल्पपादाधीसनावने
 जनं जगद्वा० पयोवर्चणतपीतावनगरपर्यंतं० पुजा संकल्पे १६
 इति गरुडः दानभ्यमतेषो दुश आद्वानि द्वादशाहे त्रिपक्षे च एमा
 स॥ आद्वानिषो दुशेतानि संस्मृतानि मनिषीभिः इति मीताद्वाराका
 रः तानि प्रतिमासमृताहे संवत्सरे विहितानि द्वादशमासानि तथा
 द्वादशाहे त्रिपक्षे वारनष एमासिके न्यूनादिके चैति ति चत्वार
 रः एवंषो दुशेति स्मृतिसारः अस्मिन् न्यूनाद्वयमाधिकंतदापि व

हुनां संमतं कृतं प्रेतस्य महोपकाराय च कार्थिकश्रद्धादशाहश्राद्धं
 १८ नास्तीत्याहुस्तन्य श्यतो हुरत्वं असेवां त आद्याभिधा यद्वितीये हि
 उनस्तदेकोद्विष्टसमाचरेदिति मत्स्यपुराणवचनस्य परिज्ञाना
 दिनिर्वृतत्वात् ॥ जाबालिः एकोद्विष्टभिः श्राद्धे मृतं स्यात्प्रायनं भ
 वेत् ॥ सम्यक् संबत्सरे पुरेण पितृणां स्थानमिच्छति यस्यैतानि न द
 त्तानि प्रेतश्राद्धानि घोडशपिशाचत्वं स्थिरं तस्य दत्तैः श्राद्धशतैर
 पि दूतिघोडशश्राद्धानि ॥ जायघष्युत्तरशतत्रयापिंढदान ॥ अ ।
 द्यामुकगोत्रस्यामुकप्रेतस्य प्रेतत्वविमुक्तयेषष्यप्राधिकशतत्र
 यदिनेषु अहरहः पिंढदानमहं करिष्ये प्रादाद्या सनावने जनं द
 त्वा ततो दर्भानास्तीर्य पिंढं दद्यात् ॥ अद्यामुकगोत्रस्यामुकप्रेत
 स्य माहाभार्गे प्रतिदिनं वर्षपर्यंतं ह्युत्तर ॥ तृष्ठाशान्त्यर्थं षष्ठ्युत्तर
 शतत्रयश्राद्धनिमित्तं एतेष्वष्ट्युत्तरशतत्रयपिंडामया दीयते त
 वोपातिष्ठतां यमद्वारे महाघोरे श्वानो द्वौ नलपिंङ्गलो ताभ्यां पिंडुप्र

दास्यामि रत्ने मां पथितं हि तौ पुनरवने जनं ततः पृष्यधूपदीपो सीर
 चंदनशीतजलपूरणास्तत्र वसुदानं कुर्यात् ॥ दीपपात्राणिषष्ट्याधिक
 शतत्रया सो देयानि एता देववाजलिर्दद्यात् ॥ वर्षिकक्रियासिद्धयि र
 जतानिः कुर्यादक्षिणं दद्यात् ॥ वर्षिकक्रियानिमित्तं प्रत्येकादिने जलमन्नं
 च देयं वर्षप्रयंतं ॥ अथ सनीपे जलं दद्यात् ॥ ततः सर्वे सगोत्राः स्नानं
 कृत्वा कर्मकर्त्तारं विना अन्ये सर्वे संध्यावंदनादिनित्यनौमित्येकं कर्म
 कुर्यात् ॥ ततो गृहं गच्छेत् ॥ इत्येकादशाहुकृत्यं ॥ अथ सपिंडिकरणं
 हि त्रिपदे च वृद्धौ संवत्सरे तथा सपिंडिकरणं कार्यं पंचमं नो यपद्युते वृ
 द्धौ पुत्रजन्मादि वृद्धौ सत्यां उप्रागेव सपिंडुनं तत्रापि वृत्तपराणां कवि
 शेषः जानित्यात्कुलधर्माणां पुंसान् चैवायुषं हृत्वात् ॥ अस्थिरत्वात् पारी
 राणां द्वादशाहे प्रशम्यते द्वादशाहे शदेन स्वस्वाशौचेति उपलभ्य
 तं ॥ ततः स्वस्याशौचांते सपिंडिकरणं कार्यं औ रसः द्वैत्रजश्चैव पुत्रीका
 पुत्र एव च पुत्रो भ्राता यतल्युत्रः सपिंडिकरणं चरेत् एकपिंडास्तु दाया
 दाविभज्य धनहारिणः सर्वे कुर्युः सपिंडुं तो भ्रातृपत्नीन च स्नुषा माता

१८ पातुः कुर्यात् सपिंडुनं श्व आदिभिः सहैवास्याः सपिंडीकरणं विने
 ति न पोषितः पातिः कुर्यात् अपुत्राणामपि क्वचित् ॥ न पुत्रस्य तथा भ्राता
 नानुजस्य तथा गृजः इति सत्यं परस्मिन् अधिकारेण वेदितव्यं पितामह्या
 समं मातुः पितुः सह पितामहैः सपिंडीकरणं कार्यमिति तादृशं मतं मम पिता
 मत्या जीवत्याः पुत्रो मातुः सपिंडुनं प्रपितामह्यादिभिः सह कुर्यात् ॥ इ
 ति प्रापितामह्या जीवत्यां बहु प्रपितामह्यैव तीसृषु मद्यादिषु जीवतीषु
 असपिंडुं एवं पितामहादौ जीवति सति पितुः सपिंडुं चित्यं जीवमाने च पि
 तारे न हि पुत्रे सपिंडुनं स्त्रीणां सपिंडुनं नास्ति भर्तुमातृषु जीवती इति स
 २ पिंडीकरणं विचारः ॥ अथ सपिंडुनं प्रयोगः तत्र गोमयेनोपलिप्ता याम्
 भोगहे प्रविश्या च म्यप्राडः भुवः सीद्वन्नमिति पाचकान् पृष्ठासनस
 मीपेति तैलेन दीपं प्रज्वालय रक्षोघ्नान् गौरसर्पपांस्तिन्नाद्विक
 रेत् ॥ काके कुकुटादीन् ॥ आहुह हन प्रसारयेत् ॥ ओं पुंडरीकाक्षं यथोक्त
 न ह्येवं स्मत्वा कुशत्रयजलेन आहुय द्रव्यं प्रोक्ष्य कुशत्रयजलान्यादाय

ॐ अद्यामकगोत्रस्य पितुरमुकप्रेतस्य प्रेतत्वाविमुक्तिहेतोः षोडश
 आर्द्रांतर्गतसंप्रींहीकरणमहं करिष्ये जपसद्येन भूस्वामिभ्योऽन्नं दत्त्वा
 जपधर्मेण त्रिर्गायत्री देवतान्य इति जपेत् ॥ ततः कुशत्रययवर्जनं कान्यादा
 य ॥ ॐ अद्यामकगोत्रस्य पितुरमुकप्रेतस्य संप्रींहीकरणनिमित्तका
 मुकगोत्रपितामहप्रपीतामहवृद्धप्रापितामहा मुकामुकशर्मसंबन्धिर्नौ श्रे वि
 देवा इदमाज्ञासनं वोनमः ॥ यवकुशत्रयमासनं दद्यात् ॐ विश्वेदे
 वानहमावाहयिष्ये ॐ आवाहय विश्वेदेवासः आगता अमुं एते म
 एह वं एवं वर्हि निषिदतः ॐ यवो सीति यवया स्मदुषो यवयारातीति
 यवान् विकीर्य ॐ विश्वेदेवानः अमुं एते म एह वं मे ये अंतरिक्षे
 य उप द्या विष्ये जग्धि जिह्वा उत वायजत्रा ज्ञासद्या स्मिन् वर्हि प्री
 मदयध्वं ॐ आगच्छन्तु माहो भागा विश्वेदेवामहावन्ताः ये यत्र योजि
 ताः आत्मेसावधाना भवंतु ते ॥ इतीपठित्वा आर्द्रपात्रे पवित्रं धत्वा ॐ श
 नो देवी रीती जन्महि प्रेत् ॥ ॐ यवो सीति यवान् विकीर्य ततो गंधपु
 ष्पाणि तृप्तीं धत्वा आयः संपूज्य दक्षिणहस्तेनार्द्रपात्रमादा

२८ यवाग्रहसे कृत्वा पवित्रपात्रे धत्वा तत्र जलं तरे दत्वा ओं या दिव्या ग्राप दु
 ति पठीत्वा कुशत्रय यव जलान्यादाय ओं ग्रा द्या मुकगोत्रस्य पितुरमुक
 प्रेतस्य सपींडीकरण निमित्तकामुकगोत्रस्यातामहप्रपितामहवृद्धप्र
 पीतामहामुकामुकशर्मसंबंधिने विष्णुदेवा एष वो हस्ताधीनमः इ
 ति कुशत्रय यव जलैर्दद्यात्॥ ओं विष्णो भ्या देवेभ्यः स्यान्नमसीत्युत्तमं
 दाक्षिणपात्रे स्थापयेत् कुशत्रय यव जलान्यादायः ओं ग्रा द्या मुकगो
 त्रस्यापितुरमुकप्रेतस्य सपींडीकरण निमित्तकामुकगोत्रपीताम
 हप्रपीतामहवृद्धप्रपितामहामुकामुकशर्मप्राद्विसंबंधिने विष्णु
 देवा एतानि गंधपुष्पधूपदीपनैवेद्यांतौ वृक्षयज्ञोपवीतवासंस्का
 रानमः इति दद्यात्॥ ततो जलेन चतुष्कोणं मंजुलं कृत्वा सद्योजन
 मन्नं परि विष्यात्॥ मधुना निधाय ओं मधुवाता इतीह कत्रयं प
 ठित्वोत्तानपाणिभ्यामन्नपात्रमात्मभ्य ओं पृथिवीतयात्र मिदं ह्यु
 विचक्रमे इति ओं विष्णो हव्यमिदं रत्नमदीयमिति पठीत्वा ओं इ

दमन्ममित्यन्ते इमा आ प इत्यस्य दमाज्यमिति धृते इदं हवि
 रितिसर्ववस्तुभिर्प्रायेण दत्तादौ कचिदगुणं सो योज्य इति यवो सी
 इतीपवान्प्राप्तिप्यकुशत्रययवजलान्यादाय ओं अद्यामुकगोत्र
 स्यापितुरमुकप्रेतस्य सपींडीकरणनिमित्तकामुकगोत्रपितामहप्र
 पितामह इदं प्रतितामहं ह्यमुकशर्मसंबन्धि नो वि श्वे देवा इदं
 मन्त्रं सोपकरं वोनमः ॥ इतीकुशत्रययवजनैर्दद्यात् इत्यत्र संक
 ल्पपर्यंतं दैवकांडं निवर्त्य ततो दक्षिणाभीमुखः कतापसव्यः पति
 तवामजान् ॥ मोदकतिलजलान्यादाय पीततीर्थेन ओं अद्यामुक
 गोत्रस्यापितुरमुकप्रेतस्य सपींडीकरणनिमित्तकश्चाद्वेजामुकगो
 त्रपितुरमुकप्रेत इदमासनं तेन यादीयते तवोपनिष्कृतामिती मोद
 करूपमासनं दत्वा ततः ॥ अद्यामुकगोत्रस्यापितुरमुकप्रेतस्य सपी
 ङ्डीकरणश्चाद्वेजामुकगोत्रपितामहामुकशर्मनिष्ठदमासनं ते स्वधा
 नमः ॥ एवं प्रपितामह इदं प्रपितामहमोदासनमुत्सृजेत् ॥ इति ओं पि

२१ तनहमावाहयिष्ये ठोंजावाहय ठों ठंशंतस्मानिधिमद्युपातः स
 मीधीमाहिउशान्तशतजावाहयितनहविषेजतवे ठोंअपहताअसु
 रा रक्षां सिवेदिषदइतितीलान्वकिर्यसुवर्णरजतकुशत्रयंदक्षि
 णनामिकायां ठोंजायंतुनःसोम्यासोऽग्निष्वाताः पथिभिर्देवयानैः
 जास्मिन्पद्मे स्वधयामदंतो धिवुवंतु ते वं त्वस्मानितीजपेत ॥ ततंप्रात्र
 चतुष्षपे प्रेतपर्वं पावित्रे धत्वा शन्नो देवीरिती प्रत्येकं ब्रह्मं हि प्राप्ति
 लोसीतीमंत्रं एखा हांते नतथैव तिलान्दत्वा ठोंयादिव्याघ्राप इतीष
 ठीत्वा ठोंजाद्यामुकप्रेतस्य सपींडीकरणं प्राद्वेज्जमुकगोत्रपितरम
 कप्रेत एष ह स्नाद्यस्ते मया दीयते तवोपनिष्कृतामिती ॥ मोहकति
 लजलैः पिवित्रोपरि पितृतीर्थे नाद्यं जलस्य चतुर्थभागं दद्यात्
 ततः पार्वीत्रमाद्यं पात्रे कृत्वा द्यौपात्रं स्वस्थाने धारयेत् ॥ ततः पी
 तामहाद्यं पात्रं दक्षिणहस्तेनादाय वामहस्ते धत्वा तत्रोदकांतरं
 च दत्त्वा यादिव्या इति पठित्वा ठोंजाद्यामुकगोत्रस्य पितरमुक

प्रेतस्य सापिंडीकरणं श्राद्धेऽग्नौ कुर्यात् पीतामहा मुकशर्मिनेष
 हस्तार्घ्यं स्वधेति॥ मोटकतिलजलैर्दद्यात्॥ एवमेव प्रपि
 ता महागृध्रप्रपिता महाभ्यामर्घ्यं दत्त्वा सव्येन स्वम्यततौ सव्ये १ प
 न पुटकत्रयमग्रे धत्वा प्रेतार्घ्यपात्रं गृहीत्वा डोंये समानाः स
 मनसो जीवा जीवेषु मामकाः तेषां च श्रीमधिकल्यतामस्मिन्
 लोके प्रातश्च समाः डोंये समानाः समनसः पितरो यमराज्ये तेषां
 लोकस्वधानमोयज्ञो देवेषु कल्यतामितीजुर्गृह्येन प्रेतार्घ्यपा
 त्रस्य जलस्य तृतीयभागां पुटकांतरे कृत्वा एवमपरपुटकैर्द्वये
 जलं धत्वा ततः सर्वं प्रथमभागां जलं प्रेतार्घ्यपात्रे कृत्वा पवित्र
 पुष्पसाहितं प्रेतार्घ्यपात्रमादाय डोंये समानाः समनस इतीजु
 र्गृह्ये पठित्वा दक्षिणहस्तेन पितृतीर्थं पितामहा र्घ्यपात्रे मेन
 येत्॥ एवमपरपुटद्वयस्थितार्घ्यपात्रजलं क्रमेण मेनयेत्॥ त

२२ त्रक्रमः प्रेतार्घ्यजलस्य तृतीयभागं प्रेतार्घ्यपात्रे कृत्वा ये समाना इति
 जगृह्यं पठीत्वा दक्षिणहस्तेन पितृतीर्थेन प्रपितामहार्घ्यपा
 त्रजले मेलयेत्॥ ततः प्रेतार्घ्यपात्रजलस्य तृतीयभागं प्रेतार्घ्यपा
 त्रे कृत्वा ओं ये समाना इति जगृह्यं पठीत्वा दक्षिणहस्तेन पितृती
 र्थेन वृद्धप्रपितामहार्घ्यपात्रजले मेलयेत्॥ ततः पित्रर्घ्यपात्रं ओं
 पित्रेऽपानमसीतीति पित्रासनवामपाश्वेन्युब्वीकुर्यात्॥ ततो वृ
 ष्ट्वा प्रपितामहार्घ्यपात्रस्य जलादिकं प्रपितामहार्घ्यपात्रजले कृ
 त्वा ततः सर्वप्रपितामहार्घ्यपात्रस्थितं जलादिकं पितामहार्घ्यपा
 त्रे मेलयेत्॥ पितामहार्घ्यपात्रमुत्तानं प्रपितामहार्घ्यपात्रोपरि धृ
 त्वा ततः प्रपितामहार्घ्यपात्रमुत्तानं॥ वृद्धप्रपितामहार्घ्यपात्रो
 परि धृत्वा ततः पात्रत्रयमेकदेवा पितामहासनवामपाश्वेन्यु
 पितृभ्यः स्थानमसीतीत्युब्वीकुर्यात्॥ ततस्तानि दक्षिणद्वान
 पर्यन्तं न स्पृशेत्॥ ततः ओं अद्यामुकगोत्रपितरमुकप्रेतसपिं

टिकरण आद्वे एतानि गंधपुष्पधूपदीपतांबूलघञ्जोपवीतवासं
 सिते मया दीयन्ते तवोपतिष्ठन्तां डों अद्या मुकगोत्रस्यापितुरमुकप्रे
 तस्य सपिंडीकरणं आद्वेऽमुकगोत्रापिता महामुकशर्मन्ने एतानि गं
 धपुष्पधूपदीपतांबूलघञ्जोपवीतवासं सिते स्वधा एवमेव प्रपिता
 महर्षद्वप्रपीता महयोरपि दद्यात् ॥ ततः प्रेतपात्रे चतुर्दिशं चतुष्को
 णं मंडलं कृत्वा ततः कां पये पुटके वा घृताक्तमन्नमादाय जलादौ डों अ
 ग्राये कव्यवाहनाय स्वाहा डों सोमाय पितृमते स्वधे तीदं सोमायेत्यप
 सव्येनाहुतिद्वयं जुहुयात् ॥ सव्येनायं होम इति मैथिलाः ॥ तच्छ्रास्त्रवि
 रुद्धं ततोपसव्यं कृत्वा हुतशेषमन्नं पितामहपात्रे दत्वा ततः पिंडा
 र्धमवशेषयेत् ॥ तत उष्ममन्नं सव्यं जनं सं कृतं पितृपात्रे परिवि
 ष्य तथैवापितामहादिपात्रे परिविष्यात् ॥ ततः प्रेतपात्रादारभ्य
 प्रत्येकं मधु दद्यात् ॥ ततः एषामारभ्य मधुवातेति श्रुत्वा भिमं ज्यतु
 त तोव्यस्ताभ्यां न्युग्राभ्यां हस्ताभ्यां प्रेतपात्रमातृभ्य पृथिवीं

२३ पात्रमित्यादि कृष्णकव्यमिदं रत्नमदीयं इति पठीत्वा इदमन्न
 मित्यन्नेन इदमाय इत्यप्सु रुदं कवि रीति कृत्वि ॥ घृतादंवाचादा
 दंगुष्ठं निवेशय आपहता इत्यादिना तिला न्वीकी र्घ्यवामहस्तेन
 पात्रमत्यजनमोतकादिकमादयः ॐ अद्यामुकगोत्रपितरमुक
 प्रेतसपिंडीकरणनिमित्तक आद्वे इदमन्नं संसोपकरणं ते मया
 दीयते ॥ तवोपती घृतांमिती तुल्यजेत अन्नै नैव क्रमेण ततः पिता
 महपात्रमालभ्य पृथीवीते इत्यादिकृष्णकमित्यंतं पठीत्वा ॐ अ
 द्यामुकगोत्रस्य पितरमुकप्रेतस्य सपिंडीकरणनिमित्तक आद्वे अ
 मुकगोत्रपिता महामुकशर्मिणि इदमन्नं संसोपकरणं ते स्वधा एवमेव
 प्रपिता महर्षि प्रपिता महधोरुपि दद्यात् ॥ गापत्री जपीत्वा ॐ
 अन्नं हीनं क्रीयाहीनं विधि न्हीनं च यद्भवेत् ॥ तत्सर्वमच्छिद्रं म
 स्त ॥ इति जपेत् ॥ पितृमंत्रादीन् रजपेत् ॥ नमो तिलाश्रवीकीरेत

ततः अस्य तत्कुशत्रयं भूमिं प्रोत्थय सर्वप्रकारसहितं परिवेष्टय शब्द
मनं वारिणः प्रवृत्त्यः व्यजाग्निदग्धाः अये जीवा इती कुशोपरि पितृती
येन विवीरेत् ॥ ततः सव्येनाचम्य हारिस्तत्वा त्रिर्गायत्री मधुमती म
धुवातेति जापित्वा ततः प्रथमं प्रेतपिंडार्थमेकं ततः पितामहादित्रि
कपिंडार्थमपरां हस्तमितां चतुरंगुल्ये द्यूतां सेकती दक्षिणप्रवणां
पिंडीकानिर्मापयामेन पाणीनां गृहीतां दर्भपिंडुलीं ततो दक्षिणेना
दायतन्मूलेन वामजान्वारब्धः सव्योपगृहीत दक्षिणहस्तेन ॥ ॐ
अपहताः असुरा रक्षाद्वंसिवेदीषदद्विनिमंत्रं णं पिंडिकामध्ये दक्षि
णाग्रां रेखं कृत्वोत्तरतो दर्भपिंडुलीं त्यजेत् ॥ एवमेवा द्वितीयपिंडु
कायां रेखं कुर्यात् ॥ ततः पिंडुकारेखोपरि येरूपाणीति मंत्रं णं गा
रं भ्रामयेत् ॥ ततः प्रेतरेखोपरी ततः पितामहादिरेखोपरी उपम
न कृतान् प्रेत्येकं जीन्कुशान् दक्षिणाग्रां स्तीर्थसव्येन देवता
भ्यः दूतिं जीजयेत् ॥ अपसव्येन पुटकचतुष्टये जलनिर्गोधपु

२॥ अथ तत्र प्रथम पुटं कर्मादाय वाम करे धत्वा दक्षिणेन मे
 टकादीन्यादाय ओं ग्राह्या मुकगोत्रपितरमुकप्रेतसपिंडीकरणश्राद्धे
 द्वेपिंडुस्थाने त्रावनिनी ह्वते मया दीयते तवोपतिष्ठतामिति तीक्ष्णशत्रु
 यममध्येऽवने जनं दद्यात् ॥ ततो द्वितीय पुटं कर्मादाय ओं ग्राह्या मु
 कगोत्रस्य पितुरमुकप्रेतस्य सपिंडुकरणश्राद्धेऽमुकगोत्रपिताम
 हा मुकशर्मन् त्रावने निह्वते स्वधा इति पितामहाय कुशमूलेऽव
 ने जनं दद्यात् ॥ एवमेव पितामहाय मध्ये रुद्रप्रपितामहायाग्रे
 अवने जनं दद्यात् ॥ ततः प्रेतपिंडुमादाय ॥ ओं ग्राह्या मुकगोत्रपितार
 मुकप्रेतसपिंडीकरणश्राद्धे ॥ एष पिंडुस्ते मया दीयते तवोपतिष्ठता
 मिति ज्ञावने जनं स्थाने दद्यात् ॥ ततः पितामहपिंडुमादाय ॥ ओं ग्राह्या
 मुकगोत्रस्य पितुरमुकप्रेतस्य सपिंडीकरणश्राद्धेऽमुकगोत्रपि
 तामह्यमुकशर्मन् एष पिंडुस्ते स्वधे तोपितामहाऽवने जनं स्थाने
 दद्यात् ॥ एवमेव अपरपिंडुद्वयमेवंप्रकारेणैव तत्तदवने ज्ञाने द

द्यात् ॥ ततः पितामहादिपिंडुस्तरणकुशमूले ॥ ॐ नेपभागभुजस्त
 यं त्वितिकरं प्रोक्ष्य ततः सव्येनाचमनत्रयंकुर्यात् ॥ हरिं स्मरेत् ॥
 ततोपसव्येन दक्षिणभिमुखं ग्रात्रपितरमादाय स्वयं याभागमारु
 ष्णाय स्वेति पठित्वा वामवर्तेनोदङ्मुखीभूय उक्तांति पथ्यंतं नित्यमि
 तस्वासस्तत्र स्थित्वा तेनैवावामावर्तेन यथासुखं परावर्त्य मानः पि
 तरं भास्करमूर्तिं ध्यायेत् ॥ दक्षिणं दिशं प्रत्यावर्त्तयन् ॥ ॐ ग्रीमामदे
 तपिताय भागमारु ष्णाय ध्वमिति ठत्तरभिमुखो भूत्वा श्वासं नित्यम्य
 ठ्ठान् भास्करमूर्तिं न ध्यायेत् पुनर्दक्षिणभिमुखः प्रत्यावर्त्तयन्
 ग्रीमामदेतपितरो यथा भागमारु ष्णाय ध्वमिति पठेत् ॥ तावन्नेजना
 रवाशिष्टजलेन ॐ ग्री द्यामुक्कगोत्रपितरमुक्कप्रेतसपिंडीकरणं ग्राह्य
 पिंडेन प्रत्यवनेनित्यते मया दीयते तवोपतिष्ठतामिति प्रत्यवने ज
 नंद द्यात् ॥ ॐ ग्री द्यामुक्कगोत्रस्य पितु रमुक्कप्रेतस्य सपिंडीकरणं

२५ आद्वे, मुकगोत्रपितामहामुकशर्मन्त्रपिंडेप्रत्यवनेवित्स्व
 तेस्वेधेतीपितामहपिंडोपरिप्रत्यवनेजनंदद्यात्॥ एवमेव
 प्रपितामहपृष्ठप्रपितामहयोरापिदद्यात् ततोदक्षिणहस्तेन
 नीवींविस्त्रस्यसत्येनकरं प्रोक्ष्याचम्यहारीस्मृत्वाततोपसव्यं
 स्व कृत्वावाभेनपाणिनाधृतंस्त्रं दक्षिणेनादाय एतत्तेपितर्वास
 इत्युभ्याहस्तध्याप्रेतपिंडोपरिस्त्रं धृत्वावूर्ध्वत्स्त्रं पुनरादा
 य हां नमोवः पितरोरसाय नमोवः पितरः शोषाय नमोवः पितरोजी
 वाय नमोवः पितरः पितरो नमोवोऽहान्नः पितरो दत्तसतोवः पि
 तरो देष्टैतद्वः पितरो वासः इति षट्स्वापि पिंडेषु पितृन्मम स्मृ
 त्य नमोवः पितर इति पितृरूपतया नमोवोऽहान्नः पितरो दत्त
 मितीवरं प्रार्थ्य सतोवः पितरो देष्ट्य इति प्ररीतो च कदान भंगी
 कृत्य एतद्वः पितरो वास इति मंत्रं पितामहपिंडे समभेवपटीत्वा

प्रपितामहश्च द्व प्रपितामहपिंडोपरि स्त्रंदद्यात् ॥ ततो मोदका
 न्या दाय डोंग्या मुकगोत्रपितरमुकप्रेतस्य पिंडीकरणश्चाद्व पिं
 डे एतद्वासस्तेमया दीयते तवोपनिष्ठा नीती प्रेताय स्त्रमुत्स
 जेत् ॥ पुनः मोदकादी न्या दाय डोंग्या मुकगोत्रस्य पितरमुकप्रे
 तस्य सपिंडीकरणं निमिनी कश्चाद्व पिंडेज्जमुकगोत्रपितामहामुक
 र्शमने तद्वासस्ते स्वधेति पितामहायो स्त्रजेत् ॥ एवमेव प्रपिता
 महायापि च द्व प्रपितामहायापिततः प्रत्येकं पितृपीडादिषु गंध
 पुष्पधूपदीपतांबूलानि दद्यात् तत्र पिंडुसमीपे पिंडुशाखानं
 विकरेत् ॥ ततः पिंडेषु स्त्रादिकं मपनीय हस्तद्वयेन सुवर्णकुशानां
 दाय डोंग्ये समानादुतिमंत्रद्वयं पठीत्वा प्रेतपिंडं द्वीरे स्वपात्रिधा वि
 भजेत् ॥ वारह्व्यं मंत्रं पाठः ततः प्रथमं पिंडुभागमादाय ये समानाः
 समनसः पितरो यमराज्ये तेषां लोकस्वधानमोयज्ञो देवेषु कल्पतां १

ये समाना समनसो जीवा जीवेषु मामकाः ते वा च श्रीर्मधिकल्पता
 २६ मस्मी लोके रातं स माः ॐ ये समाना इति मंत्रद्वयेन पिता महापि
 ङ्गेनियोजयेत् ॥ एवं द्वितीयपिंडुभागमादाय मंत्रद्वयेन प्रपिता मह
 पिंडुनियोजयेत् ॥ एवं तृतीयपिंडुभागमादाय मंत्रद्वयेन वृद्धप्रपिता
 महापिंडुनियोजयेत् ॥ ततः प्रेतभागेन सह पिंडुत्रये प्रत्येकमेकी कृत्य
 समं वर्तुलं कुर्यात् ॥ ततः प्रेतपूर्वकं पिता महादीर्घपिंडुत्रये आ
 धिपुष्यधूपदीपनैवेद्यतो वृत्तानि दद्यात् ॥ ततः सव्येन देवान्मपात्रे
 ॐ शिवा आपः सं त्विति जलं दत्वा आपसव्येन पितृतीर्थेन गृह्णाण ह
 स्ते जलं दद्यात् ॥ ॐ स्वस्तीति प्रतिवचनम् ॥ ततः पिता महादीर्घपिंडुत्रये
 षु प्रतेकं जलं दद्यात् ॥ अनेनैव मंत्रेण ॥ ॐ सौमनस्य मास्ति सव्या
 भ्यां पुष्यदानं ॐ गास्ति ब्राह्मणं प्रतिवचनं सव्येन ॐ गा हतं चारि
 ष मास्ति तं दुल प्रत्ये हपः आपसव्येन चतुर्धु दद्यात् ॥ ततः सव्येन
 देवे अहृतं यवोसियवयोस्मद्वेष्टो यवयारातीति यवान हतान् दद्या
 त् ॥ ततोपसव्येन ॐ गा द्यामुकगोत्रस्य पीतुरमुकप्रेतस्य सपिंडीक

रा॥ आ॥ तदन्नपानादिकं मया दीयते तवोपनिष्ठा नित्यं न यो
 दकमुत्सृजेत्॥ ॐ जा द्या मुक गोत्रस्य पितुरमुकप्रेतस्य सपिंडी
 करणा आ॥ प्र गोत्राय पिता महायामुकशर्मिणे दत्तै तदन्नपानादि
 कमह्ययमास्ति त्युत्सृजेत्॥ एवमेव प्र पिता महवृद्ध प्र पिता महयो
 रापिततः स्वयेन कृतां जलितान्मनाः दक्षिणां दीशं पश्यन् जाघोराः पि
 तरः संत्विनिष्ठेत्॥ ततो दक्षिणां दीशमाकांक्षान्य हन पाजेत्॥ ॐ
 गोत्रं नो वर्द्धतां दाता रोना भि वर्द्धतां वेदाः सतति रेव च आ द्वा च तो मे व्य
 गमत्॥ बहु देयं च नो स्तु जा न्नं च नो बहु भवेदतिथी शुक्लमे महि
 या चिता रश्चन संतु॥ मा च याचि यस्व के च न एताः सत्या शिषः संतु
 ततो पसव्येन पिंडोपरि सपवित्र दक्षिणां ग्राकृशाना स्तीर्य ॐ
 ॐ ज्वहाति रमृ तं द्यु तं पयः कीर्त्तानं परं श्रुतं स्वधा स्थ त र्थ यत
 मे पि ह न इति मंत्रेण पित्रा दीनु दिश्य सपवित्र कुशोपरि दक्षिणां ग्रा
 जले धारां दद्यात्॥ ततो ना स्मीभ्यः पिंडानां द्या यो स्या पयेत्॥

पिडाधारकुशानुल्लुके च वनौ पश्चिमेत ॥ सव्येन देवाधिपात्र
 २१ मृद्व्यापसव्यं कृत्वा पित्राधिपात्राण्युतानी कृत्य सव्यं कृत्वा
 कुशत्रययवजलान्यादाय ॥ ओं जगद्गामकगोत्रस्य पितुरमुक
 प्रेतस्य सपिंडीकरण आद्वेऽमुकगोत्रपितामहादित्रयसंवधिनां
 विस्वेष्वादेवानां कृतैतत्तद्वा द्विप्रतिष्ठार्थमिदं हिरण्यमग्निदेवतं य
 धानामगोत्राय ब्राह्मणाय दक्षिणमहसंप्रददेत तः ॥ जगद्गामक
 गोत्रस्य पितुरमुक प्रेतस्य कृतैतत्तत्सपिंडीकरण आद्वे जगद्गामक
 गोत्रपितामहामुकशर्म आद्विप्रतिष्ठार्थं रजतं चंद्रं देतं य धानाम
 गोत्राय ब्राह्मणाय दक्षिणं तुभ्यमहं संप्रददे एवं प्रापितामहं वृद्धं प्र
 पितामहयोरपि दद्यात् ॥ ओं विष्णवे देवाः प्रीयंतामिती देवविस्मृ
 नं निमंत्रणस्थाने जागृत्य ओं जगद्गामकस्य प्रसवो जगम्येतीदृक्षिणं
 दद्यात् ॥ उदक्धारयानिर्वेष्टयित्वा सव्येन देवताभ्यस्त्रिजिपेत् ॥ सव्ये
 न देवदीपं दक्षिणपार्श्वे नानीवी व्यापसव्येनापित्रादीदीपान्निषावी
 पयेत् ॥ ततो हस्तौ पादौ च प्रक्षाल्यान्वम्य ओं प्रसवमादादिति पठे

५२

स्वासुतविवर्जितः शर्काः कीकु धचंद्रारयोगे वंधनभागापि ॥ स्तुचं मं व
 पा ॥ जात्यंधो वहु दुःखी च पितृमातृविवर्जितः जानप्रीन तोन रोभौ
 मभानुचं द्रेज्यभागी वैः ॥ स्तुचं मं व ॥ परद्रव्यहरो यो द्वायपतापकरः
 खलः सनर्थो यायते मंदः चंद्रजीवार्क भृसुतोः ॥ स्तुचं मं व पा ॥ मानाचार
 धनैहीनो परदाररतो नरः एकै ॥ स्तुचं मं व पा ॥ पानीभागी वै
 स्तुचं मं व पा ॥ परान्नभोजीमान्यादः प्रीयततपश्चचंकः उगोभीरुर्नरः
 स्तुचं मं व पा ॥ धनपुत्रसुरैव हीनो मृत्युसही
 चलो लसः दीर्घो भवति चंद्रार्ककु धश्रुक्रनै शनै श्रुदै रैः ॥ स्तुचं मं व पा
 दृष्टजालरचो वाग्मी च लघितो गणाप्रियः प्राज्ञसे शांतीभीतश्रुक्र
 ज्याकेंद्रस्तुचं मं व पा ॥ स्तुचं मं व पा ॥ स्फीतो वहु हयः कामी नरो शोकश्रु
 पतीः ॥ कुधार्कश्रुक्रः कुजश्रुक्रैः सुभगैः भूपतैः प्रियः ॥ स्तुचं मं व पा ॥

नर

Handwritten text in Devanagari script, likely a manuscript page. The text is arranged in approximately 12 horizontal lines. The script is somewhat faded and the paper shows signs of age and wear, including creases and discoloration. The text appears to be a form of Sanskrit or a classical Indian language, possibly a religious or philosophical text. The first line begins with a small symbol that looks like a '3' or a similar character. The text continues across the page with varying line lengths and some visible ink bleed-through from the reverse side.

पेक्ष॥ ततस्त्रिप्रभृतीन्वाह्मणान्भोजयेत्॥ स्वयंपुत्रादिभिः सह पिंडे
 न प्रयोगं तर्जितपार्विणशेषं भुंजीते भ्यभिप्रेण सपात्रश्राद्धानि श्रेष्ठाः
 कुर्वन्तीजत एवेमिश्राणी दीनिरपाचकप्रयोगो निरहितः यदि सपात्र
 कानि श्राद्धानि श्रेष्ठाः क्रियन्ते तदा ब्राह्मणमीमंत्रणस्वागतप्रक्षपा
 दाद्याचमनीयब्राह्मणो यवे शानप्रक्षप्रतिवचनगंधादीप्रत्येकनी
 वेदनायो शानादिस्वादितत्र ह्माह यो दकदानादिप्रतिवचन
 नमो वचनब्राह्मणविसर्जुनानि॥ इति विशेषो ज्ञातव्यः मतश्रा
 द्धाविवेकस्य पितृभक्तितरिं गणी दष्टा प्रकाशिता स्यामिः पि
 तृभक्तितनता रिवत्॥ इति श्री कृष्णार्दनप्रकाशितायां पितृ
 भक्तितनतायामोर्द्धदैहीकीकर्तव्यता संपूर्णम्॥ जगद्व्यामुकगो
 त्राद्येत्यादि इमांस्तु स्वर्णशृंगीरो यत्पुंरांतां मपुंवीकां शयो
 पदो हां वस्त्रपुगधनां विष्णुदेवत्यां वै तरणीनदी संतरणका

६०५० ८४९

849

